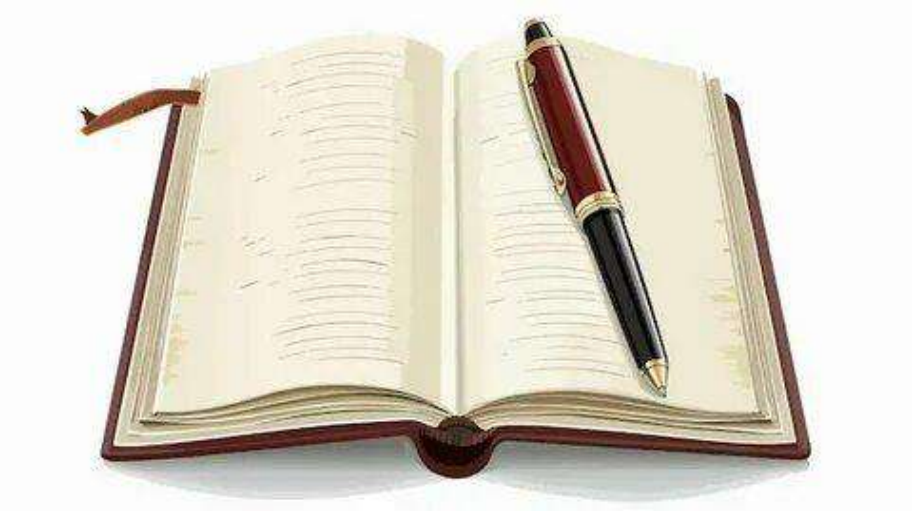
ЖШС "ALTAIR kids" балабақшасы

№ 3 ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕС

Өткізілген уақыты: 25 қаңтар 2025 жыл
Түрі: дәстүрлі
Тақырыбы: «Бейнелеу қызметінің дәстүрден тыс әдістерін қолданып, балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту»

2025-2026 оқу жылы

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕСТІҢ КЕЗЕКТІ ОТЫРЫСЫ.

ХАТТАМА №3

Өткізілген уақыты: 25 қаңтар 2026 жыл
Түрі: дәстүрлі
Тақырыбы: «Бейнелеу қызметінің дәстүрден тыс әдістерін қолданып, балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту»
Мақсаты: бейнелеу қызметінің дәстүрден тыс әдістерін қолданып, балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Барлық педагогтар саны: 5
Қатысқан педагогтар саны: 5

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕСТІҢ КҮН ТӘРТІБІ:
1. №2 педагогикалық кеңестің шешімдерін орындау.
2. «Әртүрлі әдістемелік тәсілдерді қолдана отырып, балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру бойынша педагогтің балалармен бірлескен қызметінің көріністері» бейнесуреттемесі.
3. Тақырыптық бақылаудың қорытындылары: «Заттық-дамытушылық ортаны, осы бағыт бойынша педпроцесс ұйымдастыру үшін жасалған жағдайларды, әртүрлі құралдардың болуын бағалау».
4. Білім беру қызметіндегі сыбайлас жемқорлық бұзушылықтардың алдын алу туралы: қызметкерлердің шаралары, міндеттері мен жауапкершілігі.

КЕЛЕСІ ПЕДКЕҢЕСКЕ ТАПСЫРМА: «Мектепке дейінгі ұйымдарда мерекелік шараларды ұйымдастырудың маңызы»

1.ТЫҢДАЛДЫ:

Бірінші мәселе бойынша балабақша басшысы алдыңғы педагогикалық кеңестің шешімдерінің орындалуы бойынша сөз сөйледі. Онда педагогтердің «Жобалау қызметінің» II кезеңінің жалғасып жатқанын, біліктілік санатын көтеруге үміткер педагогтер портфолиосын толықтыру үстінде екенін айтты.

ШЕШІМ:
1. Алдыңғы педагогикалық кеңестің шешімі орындалды деп есептелінсін.

2.ТЫҢДАЛДЫ:

Екінші мәселе бойынша «Әртүрлі әдістемелік тәсілдерді қолдана отырып, балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру бойынша педагогтің балалармен бірлескен қызметінің көріністері» тақырыбы сөз болды. Бейнелеу іс-әрекеті бойынша балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту – ұзақ процесс және ол арнайы, бірізді оқытусыз мүмкін емес. Бейнелеу дағдылары мен біліктерін дамыту бойынша барлық жұмысты екі кезеңге бөлуге болады:

І кезең ересек пен баланың бірлескен қызметінің негізінде құрылады. Алғашқы кезде педагог дауыстап айта отырып, суреттің бөлшектерін өзі салады. Әрі қарай балалар суреттің сюжетін және бөлшектерін түсіндіреді. Жанды және

эмоционалдық қарым-қатынас сурет салуға деген қызығушылықты арттырады. Осы кезеңде арнайы ойындар мен жаттығулар жүргізіледі: «Неге ұқсайды?», «Осыған ұқсас затты тап», «Сен дақтардан не көрдің?». Сенсориканы, қолдардың қозғалысын дамытуға арнайы жаттығулар жүргізіледі, мысалы «ақ гуашьті басқа бояуларға қосып, оны табуға көмектес». Нәтижесінде ашық түс пайда болады. Балаларды негізгі түстің реңктерімен таныстырады. Біртіндеп қызғылт сары, көгілдір, қызғылт түстерді алуды үйренеді. Балалар түстерді салыстырады, қай түстің негізгі түс екенін, қай түстің қосылғанын және қандай мөлшерде қосылғанын айтады. Сурет салуға ынтасын тудыру үшін, бала оқиғаға қатысып және кейіпкерлерге қиын жағдайда көмектеседі, мысалы, «Қоянға жолды табуға көмектес».

II кезеңде дәстүрден тыс бейнелеу тәсілдері енгізіледі. Балалар саусақтарымен және алақандарымен сурет салуды үйренеді. Әдемі гүлдер, бұлттар және түрлі - түсті балықтардың суреті алынады. Тәсіл қарапайым және балаларға түсінікті. Бала саусақтарын бояуға малып, қағаздың парағына дақтарды жағады, олардың нәтижесінде балаларға қуаныш сыйлайтын «Әдемі гүлдер», «Күннің көзі қыдырып жүр» тақырыбындағы суреттер пайда болады.

ШЕШІМ:

1.Педагогтер балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруда дәстүрден тыс әдіс тәсілдерді қолдансын.

3.ТЫҢДАЛДЫ:

Күн тәртібінде қаралатын үшінші мәселеде «Заттық-дамытушылық ортаны, осы бағыт бойынша педпроцесс ұйымдастыру үшін жасалған жағдайларды, әртүрлі құралдардың болуын бағалау» тақырыптық бақылаудың қорытындысы айтылды:

Мектепке дейінгі ұйымдарда баланы дамыту ортасы – мектепке дейінгі білім берудің маңызды компоненті. Мектепке дейінгі ұйымдарда заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны құрудың шарты бірқатар жағдайларды іске асырады:

- Балалардың дербес эксперимент жүргізуін және ізденіс белсенділігін жандандыру қажет, оларды орындалатын әрекетке шығармашылық қатынасқа, өзін көрсетуге ынталандыру;
- жеке жайлылық атмосферасын құру. Түсіністік, баланың жеке пікірін ескеру, ересек өзін баланың орнына қоя білуі сияқты қарым-қатынас әдістерін айқындаушы болып табылады;
- мектепке дейінгі ұйымдағы орта отбасындағы жағдаймен салыстырғанда, баланың танымдық қызығушылықтарын дамыту және қалыптастыруды, оның еріктік сапаларын, эмоциялары мен сезімдерін ынталандыратындай, қарқынды дамыған болуы тиіс. Бұл мектеп жасына дейінгі балаларға өзінің қызығушылықтары мен тілектеріне сәйкес бір уақытта бір-біріне кедергі келтірмей, іс-әрекеттің әр түрімен айналысуға мүмкіндік береді;
- жеке тұлғаның қалыптасқан қажеттілігіне негізделген баланың белсенділік танытуы;
- -бала қажеттілігінің көптүрлілігі оларды қанағаттандыру үшін әрекеттің алуан түрлілігін тудыруға себепкер болады. Мектепке дейінгі жастағы балаларға тән іс - әрекет түрлері: қарым-қатынас, заттық және көркем әрекет, ойын, еңбек, оқу мазмұны бай тәрбиелік әлеуетті қамтиды.

Үш жастағы балаларға жеткілікті үлкен кеңістік қажет. Олар әсіресе еденде белсенді ойнайды, олардың көз алдында алуан түрлі және қол жетімді ойыншықтар әлемі болуы тиіс. Олар үшін ең жабдықталған аймақ биіктігі 75-100 см еденнен жоғары қабырғалар және еденнің өзі болып табылады.
Төрт жастағы балалар үшін заттық-кеңістіктік дамытушыны ортаны қосылатын, басылып, айналатын серпінді ойыншықтармен толтыру маңызды.
Бес жастағы балалар үшін шағын топтардың оңашалануына орындар бөлу, тұйықталған кеңістік шегінде өзінің ойын әлемін құрастыру талап етіледі.
ШЕШІМІ:
1. «Заттық-дамытушылық ортаны, осы бағыт бойынша педпроцесс ұйымдастыру үшін жасалған жағдайларды, әртүрлі құралдардың болуын бағалау» тақырыбындағы тақырыптық бақылаудың қорытындысы шығарылсын.

4.ТЫҢДАЛДЫ:
Төртінші мәселе бойынша Білім беру қызметіндегі сыбайлас жемқорлық бұзушылықтардың алдын алу туралы: қызметкерлердің шаралары, міндеттері мен жауапкершілігі туралы айтылды. Білім берудегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте қызметкерлердің міндеті – **адалдық, ашықтық пен заңға бағынуды** ұстану; шаралары – **сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты енгізу, әдеп нормаларын сақтау, білім беру процесін цифрландыру**; ал жауапкершілігі – **Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес әкімшілік, қылмыстық жауапкершілікке тартылу** арқылы жүзеге асырылады, мақсат – **білім беру сапасын арттырып, білім беру жүйесіне сенімді нығайту** болып табылады.
Қызметкерлердің міндеттері:

- Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы білу және сақтау.
- Өз қызметінде пара, делдалдық сияқты жемқорлық әрекеттерге жол бермеу.
- Адалдық пен әділдікті ұстану.
- Білім беру процесінде ашықтық пен жариялылықты қамтамасыз ету.
- Сыбайлас жемқорлық фактілерін анықтаса, дереу тиісті органдарға хабарлау.

Қызметкерлердің шаралары (іс-әрекеттері):

- **Білім алу:** Сыбайлас жемқорлыққа қарсы тренингтер мен семинарларға қатысу.
- **Ашық әрекет:** Оқушыларға баға қоюда, сынақтарда, қабылдау рәсімдерінде әділдікті сақтау.
- **Цифрлық құралдарды пайдалану:** Электронды журналдар, қашықтан оқыту платформалары арқылы ашықтықты арттыру.
- **Әдеп кодексін сақтау:** Ұжымда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру.

Жауапкершілігі:

- **Әкімшілік жауапкершілік:** Заң бұзған жағдайда айыппұл, лауазымынан босатылу сияқты жазалар.

- **Қылмыстық жауапкершілік:** Сыбайлас жемқорлық қылмыстары үшін (парақорлық, делдалдық) ҚР ҚК сәйкес қатаң жауапкершілікке тартылу.
- **Дисциплинарлық жауапкершілік:** Ұйымның ішкі ережелеріне сәйкес тәртіптік шаралар қолданылуы.

Жалпы мақсат: Білім беру жүйесінде сыбайлас жемқорлықты жою арқылы білімнің сапасын арттыру, қоғамның білім беру мекемелеріне деген сенімін нығайту, болашақ ұрпақтың адал азамат болып өсуіне жағдай жасау.

ШЕШІМІ:

1. Білім беру қызметіндегі сыбайлас жемқорлық бұзушылықтардың алдын алу туралы қызметкерлердің міндеттері орындалып, жауапкершілігі күшейтілсін.

Басшы: Естемесова Н.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
«МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛЫҚ ШАҚ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Астана
2016

ҚазақстанРеспубликасы Білім және ғылым министрлігінің
«Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы базасында әзірленген

Пікір жазғандар:

Салиева А.Ж., п.ғ. к., доцент
Махамбетова М.Ы., меңгеруші
Дуйсенбенова С.Д., әдіскер

Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар – Астана: 2016. 40 – бет.

Әдістемелік ұсынымдарда мектепке дейінгі ұйымдарда мектеп жасына дейінгі балалрдың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру бойынша материал ұсынылған.

Аталған құрал мектепке дейінгі білім беру саласындағы педагог қауымға, ЖОО мен колледждердің «Мектепке дейінгі тәрбие» мамандығы бойынша студенттеріне және ата-аналар қауысдастығына арналған.

Әдістемелік ұсынымдар «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығының ғылыми-әдістемелік кеңесінде (№5 хаттама 2016 ж 05 шілде) қаралып ұсынылған.

«Мектепке дейінгі балалық шақ»
республикалық орталығы, 2016

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту- күрделі және ұзақ процесс, мұнда балалар алғашқы көркем әсерді сезінеді, өнерге араласады, көркем іс-әрекеттің әртүрін меңгереді.

Балалардың шығармашылығын дамытудың маңызды факторларының бірі – олардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруға ықпал ететін жағдай жасау болып табылады. Балалар шығармашылығы бала дамуының, атап айтқанда оның көркем қабілеттерінің маңызды факторы қызметін атқаратын еліктеуге негізделген.

Шығармашылық әрекет дегеніміз - нәтижесінде әлем туралы жаңа білім алуды немесе шындықты бейнелейтін жаңа қарым-қатынас жөнінде қандай да бір жаңа өнім алуды білдіреді. Шығармашылық әрекеттің нәтижесі баланың тәжірибесіндегі бұрын игерген әсерлері мен әрекеттерді жаңғырту емес, жаңа бейнелер немесе әрекеттер құру. Әрекеттің бұл түрі шығармашылық қабілеттерге негізделеді.

Шығармашылық қабілет – бұл түрлі шығармашылық әрекеттің жемісті орындалуын айқындайтын адамның жеке епекше өзіне тән қасиеттері. Шығармашылық элементі адам қызметінің кез келген түрінде, тек көркем шығармашылық қабілетінде ғана емес, сондай-ақ техникалық шығармашылық, математикалық шығармашылық қабілеттерінде де көрінуі мүмкін. Мектеп жасына дейінгі баланың шығармашыл тұлғасын дамытудың негізі педагогикалық жұмыс болып табылады.

Бүгінгі күні балалар шығармашылығын дамыту өзекті мәселелердің бірі. Мектепке дейінгі жас тек бейнелі ойлауды ғана емес, сонымен қатар шығармашылық әрекеттің негізін құрайтын қиялды, психикалық процестерді дамытуға қолайлы кезең.

Әдістемелік ұсынымның мақсаты: мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруда педагогтарға әдістемелік қолдау көрсету, олардың кәсіби шеберліктерін арттыру.

Міндеттері:

-мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететін факторларды анықтау;

- мектепке дейінгі ұйымдардың тәрбиелеу-оқыту процесі барысында мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

- мектепке дейінгі ұйымдарда білім беру процесін мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру арқылы жетілдіру;

-мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруда педагогтардың кәсібі шеберлігін арттыру.

Сонымен дұрыс ұйымдастырылған тәрбиелеу-оқыту процесі балалардың қоршаған ортада оларды оң, жағымды қатынасқа баулыған, оларды толғандырған заттар мен құбылыстарды бейнелеуге, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді.

Аталған құрал мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруда педагогтардың кәсіби шеберліктерін арттыру үшін нұсқаулық болып табылады.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ ҮШІН ЗАТТЫҚ-ДАМЫТУШЫЛЫҚ ОРТАНЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Мектепке дейінгі балалық кезеңде тұлғаның даму негіздері қаланады және шығармашылық қабілеттері қалыптасады. Әрекеттің бір түрінде көрінген қабілет, басқа да қабілеттердің дамуына сапалы ықпал етеді. Осыған байланысты, әрекеттің алуан түрінде мектеп жасына дейінгі балалардың тұлғалық шығармашылығын іске асыру үшін жағдайлармен қамтамасыз ету бала дамуының негізі болып табылады. Жеке тұлғаны қалыптастыру әр балада өмірлік мақсат туралы ұғымды қалыптастыруға мүмкіндік беретін педагогиканың маңызды міндетінің бірі. Бала ортаның бейнесін жасап алып, оны шындықпен салыстырады, өзінің елестетуіне сәйкес қайта түрлендіреді.

Мектепке дейінгі ұйымның міндеті балаға шығармашылық қабілеттерін көрсетуге, әлемнің бейнесін қайта құрудың тәсілдерін танытуға және өнердің тілін түсінуге, танымдық-эстетикалық және мәдени-коммуникативтік қажеттілікті еркін таңдауды іске асыруға мүмкіндік беретін әлеуметтік мәдени заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны құру.

Заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны модельдеу балалардың өзара әрекетіне, ынтымақтастығына, бірлесіп үйренулеріне жағдай жасайды. Егер ортада мәдени-танымдық дамуы жеткілікті жоғары деңгейдегі балалар болса, олар қызықты модельдерді, бейнелерді шығармашылықпен құра алады немесе, керісінше сенсорлық тәжірибесінің даму деңгейі төмен балалар болса, ортадағы орналастырылған элементтердің үлгілері оларға да жемісті нәтиже алуға мүмкіндік береді.

Педагогтың міндеті – балалардың еліктеуге бейімділігіне сүйеніп, оларға шығармашылық әрекетке қажетті дағдылар мен біліктерді дарыту, дербестікті, алған білімдері мен біліктерін қолдануда белсенділікке тәрбиелеу, сын тұрғысынан ойлауды, мақсаттылықты қалыптастыру.

Мектепке дейінгі ұйымдарда баланы дамыту ортасы – мектепке дейінгі білім берудің маңызды компоненті. Мектепке дейінгі ұйымдарда заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны құрудың шарты адамдар арасындағы өзара әрекетке тұлғалық-бағдарланған модельге сүйену болып табылады, ол бірқатар жағдайларды іске асырады:

-мүдделері мен қажеттіліктерін құрметтеу: бос орын мен уақыт қорын, зерттеу бостандығын ұсынуды көздейді. Балалардың дербес эксперимент жүргізуін және ізденіс белсенділігін жандандыру қажет, оларды орындалатын әрекетке шығармашылық қатынасқа, өзін көрсетуге ынталандыру;

-пікірлері мен жеке ұстанымдарын құрметтеу: жеке жайлылық атмосферасын құру. Түсіністік, баланың жеке пікірін ескеру, ересек өзін баланың орнына қоя білуі сияқты қарым-қатынас әдістерін айқындаушы болып табылады;

-мектепке дейінгі ұйымдағы орта отбасындағы жағдаймен салыстырғанда, баланың танымдық қызығушылықтарын дамыту және қалыптастыруды, оның еріктік сапаларын, эмоциялары мен сезімдерін ынталандыратындай, қарқынды дамыған болуы тиіс. Бұл мектеп жасына дейінгі балаларға өзінің қызығушылықтары мен тілектеріне сәйкес бір уақытта бір-біріне кедергі келтірмей, іс-әрекеттің әр түрімен айналысуға мүмкіндік береді;

-жеке тұлғаның қалыптасқан қажеттілігіне негізделген баланың белсенділік танытуы (танымдық, көркем, қимыл);

-бала қажеттілігінің көптүрлілігі оларды қанағаттандыру үшін әрекеттің алуан түрлілігін тудыруға себепкер болады.

Мектепке дейінгі жастағы балаларға тән іс - әрекет түрлері: қарым-қатынас, заттық және көркем әрекет, ойын, еңбек, оқу мазмұны бай тәрбиелік әлеуетті қамтиды.

Үш жастағы балаларға жеткілікті үлкен кеңістік қажет. Олар әсіресе еденде белсенді ойнайды, олардың көз алдында алуан түрлі және қол жетімді ойыншықтар әлемі болуы тиіс. Олар үшін ең жабдықталған аймақ биіктігі 75-100 см еденнен жоғары қабырғалар және еденнің өзі болып табылады.

Төрт жастағы балалар үшін заттық-кеңістіктік дамытушыны ортаны қосылатын, басылып, айналатын серпінді ойыншықтармен толтыру маңызды.

Өмірінің бесінші жылында шағын топтардың оңашалануына орындар бөлу, тұйықталған кеңістік шегінде өзінің ойын әлемін құрастыру талап етіледі.

Мектепке дейінгі ортаңғы топ балалары екі-үш баладан құрылған шағын топтарға арналған оңашалану орындарын қызығушылықпен қолданады. Ересек балалар үшін көпфункционалды кеңістікті модельдеу (театрлық- музыкалық және әдеби бұрыштар), танымдық, ойын, қимыл-қозғалыс, коммуникативтік, шығармашылық және өзге де қажеттіліктерін дамыту мақсатында көп деңгейлі ойын кешендерін құру өзекті болып табылады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшелік мүмкіндіктерін ескеріп, шығармашылық қабілеттерін қалыптастырудың міндеттері. Оларды төрт топқа біріктіруге болады:

Бірінші топқа- қабылдау, қоршаған шындық бейнелері, эмоция, сезім, қажеттілік, талғам, қатынас, мүдделердің қорын қалыптастыруға бағытталған міндеттер енеді.

Екінші топтың міндеттері балалардың санасының элементтерін қалыптастыруды қамтиды (ұғымдардың және білімнің, талқылау мен бағаның көлемі).Ол үшін балаларды қоршаған ортаға деген дұрыс қатынаспен және әсемдікті түсінумен қаруландырып, әдемілікті немесе кейіпсіздікті, күлкілі немесе қайғылыны дұрыс анықтаудың әртүрлі эталондарымен таныстыру.

Бұл алуан түрлі эталондар: сенсорлық (заттардың қасиеті мен сапасы- пішіні, түсі, дыбыстары), эмоционалдық (қуаныш, уайым, қайғы,таңдану, мұң), өнертану(өнер түрлері мен жанрлары, мәнерлілік құралдары, кейбір суретшілер мен

композиторлардың есімдерін білу), эстетикалық (әдемі, тартымсыз, күлкілі, батырлық).

Үшінші топ балаларды белсенді әрекетке тартуға көмектеседі:

а) көркем қабылдауды дамыту;

ә) орындаушылық көркем әрекеттің бастапқы біліктері мен дағдыларын қалыптастыру;

б)балалардың шығармашылық біліктері мен дағдыларын тәрбиелеу, әсемдік элементтерін тұрмысқа, табиғатқа, өз келбетіне, адамдармен қарым-қатынасқа белсенді енгізу.

Төртінші топқа әр баланың жалпы және арнайы шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруға бағытталған міндеттер енеді. Жалпы қабілеттер-бұл сенсомоторлық даму, эмоционалдық елгезектікке қабілеттілік, шығармашылық қиял.Арнайы қабілеттерге шығармашылық қиял, көру сезімталдығы, кеңістік және түс қатынастарын толық және оңай қабылдау, көру есінің жақсы дамуы, қолдың шеберлігі, эмоционалды көңіл-күй тудыратын эмоционалдық сезімталдық жатады.

Осы міндеттерді шешу дұрыс ұйымдастырылған заттық-кеңістіктік дамытушы ортада ғана мүмкін болады. Қабылдауды, сезімді, бағалауды, эстетикалық талғам негіздерін қалыптастыруға ықпал ететін балабақша интерьерін, ауласындағы құрал- жабдықтарды және жер телімдерін, заттық орта: жиһаз, ойыншықтар, ұйымдастырылған оқу қызметінде және одан тыс уақытта балалардың көркем әрекетін ұйымдастыру үшін құралдар және материалдармен безендіру.

Мектепке дейінгі ұйымдар топтарында заттық-кеңістіктік дамытушы ортаның бұрыштарын безендірудің ерекшеліктері.

Балалардың шығармашылық белсенділігі үшін топтағы ұйымдастырылған жағдай балалардың дербес іс-әрекетін дамытуға және қалыптастыруға ықпал етеді.Заттық-кеңістіктік дамытушы ортаның бұрышы балалар шығармашылығының орталығы болуы үшін оның безендірілу және жабдықталу жағдайына көңіл бөлу қажет, атап айтқанда:

-шығармашылық аймақтың орналасуы: қол жетімділігі, эстетикалығы, жан-жақтылығы, қозғалғыштығы;

- безендіруде балалар дизайнін пайдалану;

- ойын кейіпкерінің бар болуы;

-материал: әртүрлілігі, жас ерекшелігінің талаптары, қол жетімділігі, сақтауға және пайдалануға ыңғайлылығы;

-сурет салу, мүсіндеу, жапсыру үшін құрал-жабдықтар, жұмыс орнын тазалау үшін шелек және шүберек;

- түспен жұмыс (көрнекі оқу материалы, дидактикалық ойындар);

-үлгілер (ойыншықтар, халық кәсіпшілігінің заттары, шағын-мұражайлар болуы мүмкін);

-қол еңбегі бұрышы (маталардың, тігістердің, жіптердің, ленталардың үлгілері, кестелеуге арналған кесте кергіш, түрлі түсті майлықтар және т.б. материал).

Балаларды өнер әлеміне тарту, қоршаған орта объектілерінің эстетикалық белгілері туралы түсініктерін қалыптастыру, білуге құмарлығын, табиғат әсемдігін көре білу қабілетін дамыту, сондай- ақ мектепке дейінгі кіші жаста бейнелеу іс-әрекетіндегі алғашқы техникалық дағдылары мен біліктерді қалыптасады.

Топтардағы жағдай балаға немен айналысатынына өздігінен таңдау жасайтындай болып құрылады. Әр топ бөлмесі бірнеше орталықтарға бөлінеді, олардың әрқайсысында зерттеуге, өнімді іс-әрекетке және ойындарға арналған материалдар санының жеткілікті болуы қажет.

«Өнер» орталығы. Бейнелеу іс-әрекеті бойынша балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту – ұзақ процесс және ол арнайы, бірізді оқытусыз мүмкін емес. Мектеп жасына дейінгі балалар республикада тұратын халықтардың ұлттық мәдениетімен танысады; халықтық-қолданбалы шығармашылықтың әдістемелік және көрнекі материалдары, ұлттық костюмдегі қуыршақтар қойылады. Бейнелеу дағдылары мен біліктерін дамыту бойынша барлық жұмысты екі кезеңге бөлуге болады:

І кезең ересек пен баланың бірлескен қызметінің негізінде құрылады. Алғашқы кезде педагог дауыстап айта отырып, суреттің бөлшектерін өзі салады. Әрі қарай балалар суреттің сюжетін және бөлшектерін түсіндіреді. Жанды және эмоционалдық қарым-қатынас сурет салуға деген қызығушылықты арттырады. Осы кезеңде арнайы ойындар мен жаттығулар жүргізіледі: «Неге ұқсайды?», «Осыған ұқсас затты тап», «Сен дақтардан не көрдің?». Сенсориканы, қолдардың қозғалысын дамытуға арнайы жаттығулар жүргізіледі, мысалы «ақ гуашьті басқа бояуларға қосып, оны табуға көмектес». Нәтижесінде ашық түс пайда болады. Балаларды негізгі түстің реңктерімен таныстырады. Біртіндеп қызғылт сары, көгілдір, қызғылт түстерді алуды үйренеді. Балалар түстерді салыстырады, қай түстің негізгі түс екенін, қай түстің қосылғанын және қандай мөлшерде қосылғанын айтады. Сурет салуға ынтасын тудыру үшін, бала оқиғаға қатысып және кейіпкерлерге қиын жағдайда көмектеседі, мысалы, «Қоянға жолды табуға көмектес».

ІІ кезеңде дәстүрден тыс бейнелеу тәсілдері енгізіледі. Балалар саусақтарымен және алақандарымен сурет салуды үйренеді. Әдемі гүлдер, бұлттар және түрлі - түсті балықтардың суреті алынады. Тәсіл қарапайым және балаларға түсінікті. Бала саусақтарын бояуға малып, қағаздың парағына дақтарды жағады, олардың нәтижесінде балаларға қуаныш сыйлайтын «Әдемі гүлдер», «Күннің көзі қыдырып жүр» тақырыбындағы суреттер пайда болады.

Бала бояумен ұқыпты жұмыс жасауды үйренгеннен кейін, алақанымен сурет салуды бастайды. Бояуды жағу тәсілі саусақпен сурет салумен бірдей болып

келеді. Бояуды сорғышпен немесе қылқаламмен алақанға тұтастай жағады және қағазға басып із салады. Салып болғаннан соң саусақтарын майлықпен сүртеді. Балалар саусақпен және алақанмен сурет салу бірізділігінің ережесін меңгергеннен кейін, оларға парафин майшамын қолданып, «сиқырлы парафин» ойынын ойнау ұсынылады. Пішін салады, оған жақпалар мен дақтарды жағады, содан кейін барлығын бояумен бояйды, ғажайып көрініс – альбом парағында жапырақтар, қарлар, «себеттегі көкөністер», «қар жамылған ағаштар» пайда болады. Балалар таңбалармен және трафареттермен жұмыс істеуді үйренеді. Көмекші құралдар баланың қолын дамытады. Пішін мен түсті қабылдауды дамытады. Мысалы, ағаштың суретін салады немесе көп ағаштар мен бұталарды басып шығарады. Орманды жануарлармен, құстармен, өсімдіктермен толтырады. Біруақытта танымдық міндеттер де шешіледі. Біртіндеп балалар түрлі бейнелеу материалдарымен танысады және жұмыс барысында оларды қолданады. Олар бояулармен, борлармен, қарындаштармен, фломастерлермен сурет салады. Көмекші құралдарды-таңбаларды, майшамдарды, поролонды пайдаланады. Барлық бейнелеу материалдары балалар үшін қолжетімді жерде орналастырылады, бала материалдарды ерікті таңдайды.

Балаларға түрлі пішінді және көлемді заттарды бейнелеуді үйреткеннен кейін, басқа қызықты бейнелеу технологияларын үйрету басталады. Балалар графикалық бейнелерді бедерлеу - «монотипия» техникасымен қызығушылықпен айналысады. Олар көбелектер, үйлер, ағаштар және басқа да көптеген заттарды бейнелейді.

Монотипиямен жұмыс жасаудың екі тәсілі бар:

- біріншісі парақтың бір жарты бөлігіне сурет салады да (түрлі түстер қолдану), парақты ортасынан бүктейді және оны тегістейді, парақты ашады, сурет дайын, кейіннен оған жетіспейтін бөліктерін салып аяқтауға болады.

- екіншісі бұл таңба, балалар сопақша және бұрышты пішінді заттардың суретін салады. Қатты парақ қағазға гуашпен сурет салады, содан соң таза параққа басып шығарады.Сурет сәл бұлдыр болып шығады, ондай кескіндеме баланы сурет салуға бей-жай күйде қалдырмайды. Балалар қиялдап, өздерінің сюжеттерін ойластырады. Ашық «барқыт» түсті ашық хаттар түріндегі суреттер әдемі және ерекше болып келеді.Балалар қағаздан өрнек, пішін, гүл қияды, сосын өрнекті ашық хат үшін дайындалған қатты қағазға қояды, өрнектің үстінен тиынмен басады және шашырату тәсілімен (ескі тіс щеткасын бірнеше рет гуашь бояуының үстінен жүргізеді) бояуды қағаз парағына шашыратады. Қағаз өрнекті алғанда ашық хат дайын болып шығады.Мұндай ашық хаттарды мерекелерге балалардың бос уақыттарында дайындайды.Осылайша, балалар біртіндеп барлық техникаларды меңгереді.Олар неғұрлым дербес, өздеріне және өздерінің күштеріне сенімді бола бастайды. Олар түрлі материалдармен сурет сала алады, суреттер үшін өзінің сюжеттерін ойластырады.

- *«Кітап» орталығы.* Мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік шығармашылығында бастамашылдықты және шығармашылық қиялды дамытуға мүмкіндік беретін бірнеше оқыту тәсілдері бар. Ең қарапайым тәсіл- педагогтарға балалардың әңгімелеріне әсер ететін сюжетті дамытудың бірнеше нұсқаларын ұсыну. Басында педагог ұсынған нұсқаларды ұстану қажет, содан кейін балаларға әңгіме ойлап құрастыруға тапсырмалар беріледі.

Келесі тәсіл - педагогтың бастаған әңгімесін балалардың аяқтауы (оқиғаның соңын ойластыру), ол оқытудың бастапқы кезеңінде қиялды дамыту үшін тиімді болып табылады.

Қиял мен сөйлеуді белсендіру мақсатында келесі тәсілдерді қолдануға болады: тақырыптарды саралау әңгімелеуші тұлғаға қатысты («Қыз бала қалай күшік тауып алды»), әңгімеге кейіпкерлердің тікелей араласуы, оқиғалар сюжетінің дамуын бейнелейтін сурет топтамаларын пайдалану. Балалардың ертегі сюжетін құрастыруы әдеби мәтіннің драматургия тәсілдерін (қайталаулар, соңы, сиқырлы құбылыстар нұсқалары, ертегі кейіпкерлерінің қарама-қарсы бейнелері) меңгеруді ұсынады. Сюжеттің дамуы шығармашылық қиял тәсілдерінің кең ауқымды спектрін (гиперболизация, агглютинация, қайта жаңарту, типтеу) және шығармашылық ойлау жұмысын (жалпылау, схемалау, нақтылау) пайдалануды талап етеді.

- *«Драматизация» орталығы.* Балалар ересектермен бірге сахнаны безендіреді, спектакльдерге костюмдерді ойластырады - бұл балаларды театр мәдениетіне баулуға мүмкіндік береді. Мектепке дейінгі ұйымдардағы театрландырылған іс-әрекет барлық психикалық процестердің (көркем-тілдік, музыкалық-ойын, би, сахналық)дамуына ықпал етеді.

Балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастырудың маңызды факторларының бірі театрландырылған іс-әрекетке жағдай жасау (қуыршақ спектакльдерін қарау және олар бойынша әңгіме жүргізу, драматизация ойындары, ертегілерді сахналау, иллюстрация бойынша рөлдік диалогтар).

Театрландырылған ойындар бейнелеу құралдарына байланысты екі негізгі топқа бөлінеді:режиссерлік және драматизация ойындары. Бала драматизация ойындарында бейнеге еніп, сол бейненің іс- әрекетін орындайды.

Драматизация ойындарының түрлері:

-еліктеушілік ойындар (балалар жануарлардың, адамдардың, әдеби кейіпкерлердің бейнелеріне еліктейді);

-мәтін негізіндегі рөлдік диалогтар; - ойдан құрастыру ойыны- бұл алдын-ала дайындықсыз сюжетті ойнап көрсету;

-пантомима ойыны- сюжетті немесе оқиғаны сөздерді қолданбай, ым-ишараның көмегімен беретін сахналық қойылым түрі;

-пантомима ойыны ымды, қимылды, мимиканы басқару дағдыларын дамытуға, өзінің эмоциялары мен сезімдерін дұрыс білдіруге көмектеседі;

-құрылымдық ойындар- мәтіннің мазмұны бойынша шағын драматизация;

-орындаушының іс-әрекетіне негізделген («Балықшы-мысық», «Саңырауқұлақтың астында») драматизация ойындары.

Режиссерлік ойындарда бала қатысушы тұлға емес, ойыншық кейіпкер үшін іс-әрекет орындайды. Бұл ойындарда бейнелеудің басым құралдары дауыс ырғағы және бет қимылы болып табылады, пантомима шектелген.

Режиссерлік ойындардың түрлері:

- көлеңке театры;
- қуыршақ театры (бибабо);
- үстел үсті ойыншықтары театры;
- фланелеграф.

Театрландырылған ойын ойлаудың, қиялдың дамуына, көргені мен оқығанын талдай білуге, жанашырлық танытуға ықпал етеді, балаларды бейнені көркем құралдармен жеткізе білудің құралдарымен байытады.

«Музыка» орталығы. Балалар музыкалық шығарманы, әнді тыңдап, олардан сезінген көңіл-күйдің суретін салады.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДЫҢ ТӘРБИЕЛЕУ-ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Көркем шығармашылық қабілеттерді дамыту мәнерлеп оқу құралдарын меңгеруіне, ерекше болуға, құрылатын бейне вариативтілігіне байланысты, сондықтан алға қойылған міндеттерді іске асыру үшін, мынадай жұмыс формалары қолданылады:

- жеке: жеке ерекшеліктерін ескере отырып, шығармашылық жұмыс басшылығын шеберлікпен және жаймен жүзеге асыру, баланы бейнені беру үшін көркем мәнерлілік құралдарын өз бетімен табуға үйрету;
- ұжымдық: бұл үлгі сүйікті ертегілер желісі бойынша, жыл мезгілдері және т.б. тақырыптық жұмыстарды өткізгенде өз жемісін береді;
- байқауларға, көрмелерге қатысу: сурет көрмелерін ұйымдастыру, сурет галереясын құру, балалардың түрлі шығармашылық байқауға қатысуы.

Дәстүрлі емес көркем техниканы меңгерту мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың суреттерінде көркем бейнелерді айқындауын арттыруға, олардың бейнелеу іс-әрекетіне деген эмоцианалды-дұрыс қарым-қатынасын қолдауға, балалардың көркемдікті беруде қажеттіліктерін қанағаттандыруға, бейнелеу шығармашылығын дамытуға ықпал етеді.

Дәстүрлі емес көркем техниканы іріктеу және дәйекті түрде тәжірибеге енгізу, алдыңғы әрбір техниканы игеруге, қысқа мерзімді кезеңде одан неғұрлым күрделірек көркем міндеттерді игеріп, балалардың бейнелеу шығармашылығын дамытуға бағытталған.

Әдістері:

- әртүрлі көркем мәнерлілік құралдарын қолдану, балаларға түрлі бейнелеу құралдарымен тәжірибе жасап, бейнелеу шығармашылығын дамытуға мүмкіндік береді;
- түрлі бейнелеу техникасымен танысу, соның ішінде дәстурлі емес техникамен таныстыру: кляксография, воскография, ермексаз живописі, монотипия, граттаж және т.б;
- ертегі – ойындар: ойын әдісі мен құралы арқылы баланы жан-жақты дамыту;
- маусымдық кезеңдерді бақылау, көркем мәнерлілік құралдардың көмегімен өздерінің эмоционалды көңіл-күйін білдіреді, табиғат колоритін, пейзаж суретін салуға тырысады;
- халық ауыз шығармашылығымен таныстыру эмоционалды қайырымдылығын дамытуға, суретте өз пікірін білдіру қажеттілігіне ықпал етеді;
- АКТ-ны қолдану.

Тәсілдер мен әдістерді пайдалану күрделілігі баланың барлық даму кезеңдерінде психологиялық және жас ерекшелігіне тікелей байланысты. Шығармашылық әрекет арқылы бала өзінің шығармашылық сиқырлы әлемін ашады.

Мәдени мақсатқа бағытталған қоғамның арнайы әрекетінсіз шығармашыл тұлғаны тәрбиелеу мүмкін емес. Балалардың көркем шығармашылығы тұлғаның әлеуметтік-мәдени даму міндеттерін шешуге көмектеседі. Әрбір бала көпшілік алдында өзінің жеке және ересектермен бірлесе жасаған шығармашылығының нәтижесіне қуанатындай, өзінің жетістіктерін бір-бірімен бөлісе алатындай етіп жұмысты құру керек.

Шығармашылық үдеріс төрт қосындының болуымен болжанады:

-көркем-эстетикалық қабылдау деңгейі;

-ой арқылы жұмыс істеу біліктілігі, салатын суретті елестету;

-техникалық және бейнелеу дағдыларын меңгеру;

-бейнелеу өнерінің әлемінің тәжірибесін байыту.

Осыған байланысты келесі міндеттер бастау алады:

-шынайы қоршаған ортадан алған әсерлерін бере білуін қалыптастыру: қоршаған әлемді көркем қабылдау, заттар мен құбылыстарды бейнелеу барысында бейнелеу материалдарын (гуашь, акварель, борлар, қарындаштар, фломастерлер, ермексаз және т.б.) таңдау;

-орындау техникасын жетілдіру: заттардың түрін, түсін (реңк), үйлесімділігін; заттар немесе сюжет топтарын бейнелеу барысында композицияны беру біліктілігі;

-техникалық дағдыларды дамыту: дұрыс қалыпты бекіте отырып қолдың саусақтарын жаттықтыру; түрлі техникаларды бейнелеуді игеру: монотипті басу, пальцеграфия, кляксография, гротаж, пластилинография;

-сурет өнері, графика, мүсінші шеберлерінің шығармаларымен таныстыру; сурет өнерінің жанрларын ажырату біліктілігі, көркем-эстетикалық талғамын дамыту.

Толыққанды эстетикалық тәрбиені іске асыру адамға тек кешенді эстетикалық әсер ету барысында ғана мүмкін болады. Сурет салу, мүсіндеу, жапсыру бойынша жұмыстар шығармашылықтың пайда болуына және басқа да іс-әрекет түрлері үшін негіз құрады. Ересек пен бала арасында жеке тұлғаға бағытталған өзара қарым-қатынас барысында сурет салудың шығармашылық жетістігіне жету мүмкін.

Бейнелеу іс-әрекетінің түрлерін кіріктіру – мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылығын дамыту құралы

Балалардың бейнелеу іс-әрекетін шынайы қоршаған ортаға эстетикалық қатысын, көркем бейнелерді қабылдау барысында жанашырлығын қалыптастыру. Бейнелеу іс-әрекеті процесінде балаларды ойларын іске асыратын, заттарды, құбылыстарды беретін көркем-бейнелі тәсілмен оқыту арқылы дамытатын көркем шығармашылығы қалыптасады. Оқыту балалардың көркем бейнелерді құруға бағытталған және бейнелеу іс-әрекетіне қабілетін дамытуға тығыз байланысты болады.

Көркем бейнелерді қабылдаудың арқасында бейнелеу өнерінде бала шынайы қоршаған ортаны толық және ашық қабылдауға мүмкіндігі болады, және бұл балалардың бейнелеу шығармашылығында эмоционалды бояулы бейнелерді құруға септігін тизідеі.

Мектеп жасына дейінгі балаларды отбасында және балабақшада сәндік-қолданбалы өнердің заттары, бейнелеу өнерінің шығармаларына баулу өте маңызды.

Баланың жеке бейнелеу іс-әрекеті (оның түрлерінің өзара байланысы барысында) синтетикалық болады, себебі, бала бір мезгілде сюжеттік немесе сәндік сипаттағы жеке композициясын құру барысында түрлі-түсті, пластикалық түрлі тәсілдерді қолданады. Балалар бейнелеу шығармашылығы процесі дизайнерлік іс-әрекет сипатына ие. Бала көркем бейнені беру құралдарымен шектелген. Сондықтан да балада нақты бейнені құру барысында бейнелеу құралдарын таңдау құқы бар бейнелеу іс-әрекеті түрлерінің өзара байланысы қажет.

Сондықтан балаларға өздерінің қабілеттерін көрсетуге, шығармашылық ойларын іске асыруға мүмкіндік беру керек.

Сонымен баланың көркем-шығармашылығын дамыту негізі мыналар болып табылады:

-баланың жеке ұстанымы, өз ойын білдіру ниеті;

-бейнелеу іс-әрекеттеріне қабілеті болуы (оның құрылымына эмоционалды , сенсорика, шығармашыл қиял, түсті, түрді, композицияны сезу, қолдың іскерлігі жатады);

-баланың жеке қатынасы, мәнерлілік құралдарын (көркем, графикалық, әсем, сәндік-сұлбалық) ұнатуы мен таңдауы;

-эмоционалды жанашырлық ахуал, яғни өнердің жеке бөлігіне (доминант) және жинақтау үлгісіне назар аудару:

1)музыка, бейнелеу өнері, бейнелеу іс-әрекеті, көркем сөз, (үш деңгейлік үлгі);

2)бейнелеу өнері, көркем әдебиет (екі деңгейлік үлгі);

3)музыка, көркем әдебиет, театрландырылған іс-әрекет, бейнелеу іс-әрекеті (көп деңгейлік үлгі);

-педагогикалық процесс құрылымы мен педагогикалық басшылық әдістері. Бұл өзгеріс педагогтың көмекші ретінде, шығармашылыққа қатысушы рөлін болжайды. Ересек пен баланың бірлескен іс-әрекеті әрбір жас кезеңінде өз қызметін атқаратын (педагог кеңесші, серіктестік рөлінде ерте кезеңдерде және оның мазмұны ересек жас кезеңінде біртіндеп өзгергенде бірлескен шығармашылықта белсендірек рөл) бірлескен шығармашылық сипатта болады.

Барлық жас кезеңдерінде баланың тұлғалық ұстанымы басты болып қалады, және педагог оны назарға алуы керек.

Ұйымдастырылған оқу қызметтерінің түрлері

Мектеп жасына дейінгі балалармен бейнелеу әрекеті бойынша ұйымдастырылған оқу қызметтері жүйесі қоршаған ортаның заттары мен құбылыстарын бейнелеуге, бейнені жасауда бейнелеудің қолжетімді құралдарын қолдануға және балалар көркем шығармашылығын дамытуға бағытталады.

Балалардың аталған әрекеттің түрлерін тиімді меңгеруіне, сондай-ақ олардың эстетикалық талғамының дамуына барынша ықпал ететін бала бақшадағы бейнелеу әрекетінің үш түрі: сурет салу, мүсіндеу, жапсырудың тығыз байланысы мен бірлігі негізінде құрылады.

Балалар шығармашылығының дамуының тиімділігі және мектепке дейінгі ұйымдардағы балаларды жан-жақты дамыту төмендегідей жағдайларға байланысты:

-мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын меңгеруге бағытталған тәрбиелеу-оқыту процесін құру;

-мектеп жасына дейінгі балалардың бейнелеу қабілеттерін тиімді дамытуға мүмкіндік беретін ықпалдастық пен дамыту әрекеттеріне көшу;

-педагогикалық процеске көркем шығармашылық әрекет бойынша түрлі ұйымдастырылған оқу қызметтерін кең ауқымда қосу, балалар шығармашылығына барынша назар аудару және құрметпен қарау, оларды топ бөлмесін безендіруге баулу, балалар өмірін жаңа ойлармен толықтырады, олар үшін эмоционалды саулықтың жағдайын жасайды.

Балалар өз жұмыстарын салыстыра отырып, сол немесе басқа әдістің басымдығына көзін жеткізеді, осылайша олар бейнелеудің үздік құралдарын өдігінен іздеуге дайындалады, ал бұл өз кезегінде балаларды іздеуші сипатымен айрықшаланатын шығармашылық әрекетке дайындайды.

Әдістері мен тәсілдері

Ұйымдастырылған оқу қызметінде кез-келген бала білім, білік және дағдылардың белгіленген көлемін меңгеруі және педагогтың басшылығымен өзбетінше еркін әрекетті қолдануы тиіс.

Ұйымдастырылған оқу қызметінде техникалық және бейнелеу дағдыларын меңгеру міндеттері шешіледі, бейнелу өнері әлемімен танысуды бекіту іске асырылады. Аталған жұмысты дарынды балалармен вариативтік бөлімде бейнелеу студиясындағы үйірме есебінен және қосымша сабақтардағы ойын барысында да жалғастыруға болады.

Оқытудың бірлігі мен балалардың шығармашылығын қамтамасыз ету келесі әдістер мен тәсілдер арқылы іске асырылады:

- оқу материалын мазмұндау (ойын, әңгімелесу, саяхат түрінде). Білім беру міндеттерін орындау балалар педагогпен бірлесіп шешетін шығармашылық міндеттер арқылы іске асырылады;

- білім беру процесінде негізгі болып табылатын балалардың практикалық жұмыстары. Көркем бейнелерді жасау балаларды жалпылауға, тұтас бейне жасауға жетелейді;

- балалар мен педагогтың шығармашылық жұмыстарды талқылауы ол балаға тек өз жұмысын бағалауға емес, сондай-ақ басқалардың көзқарасымен бағалауға мүмкіндік береді.

Бейнелеу әрекетінде белгілі тақырыпты жоспарлай отырып, бөлменің заттық-кеңістіктік дамытушы ортасын да ескеру қажет.

Мысалы, «Цирк» тақырыбы болған кезде оны шығармашылықпен бейнелеу үшін балаларға топта цирк туралы айту керек, әңгімелесу кезінде балалар циркке саяхат жасау арқылы өз ойларымен бөліседі, сайқымазақтардың, жануарлардың суретін салады, ал кейіннен ұйымдастырылған оқу қызметінде шығармашылық таныта отырып, жұмыстарды жасайды яғни суретін салады, мүсіндейді және т.б.

Тақырыптың ерекшелігін ескере отырып ұйымдастырылған оқу қызметін музыка залында (ойын сауық түрінде) өткізуге болады.

Бейнелеу әрекеті бойынша ұйымдастырылған оқу қызметінде балаларға білім, білік, дағдыларды берумен шектелмей әлеуметтік-эмоционалдық дамытуға баса назар аудару қажет. Бейнелеу әрекетінде балаларда дербестік пен шығармашылықтың пайда болуына ынталандыру қажет. Осы бағыттағы жұмыстардың нәтижелері мыналар:

- бейнелеу әрекетіндегі балалардың белсенділігі мен дербестігі;

- көркем бейнені жасау үшін жаңа әдістерді табу;

- түрлі мәнерлілік құралдары арқылы жұмыстарда өзінің сезімін білдіру.

Бейнелеу әрекетіне үйрету баланың субьектілі ұстанымын, оның дербестігі мен шығармашылығының үнемі өсуін қамтамасыз ететін, қызықтыратын мәселелі ойынды әрекет ретінде құрылуы тиіс. Барлық ұйымдастырылған оқу қызметтері кіріктіру сипатында болады.

Педагогикалық процеске сондай-ақ дарынды балалармен жеке жұмыстар да кіреді. Дарынды балалармен аптасына екі рет үйірме жұмыстарын жүргізуге болады. Онда балалар бейнелеу әрекеті бойынша барынша терең, қосымша білім, білік, дағдыларды игереді, ал ең бастысы шығармашылықпен өз ойын білдіруді іске асыру мүмкіндігіне ие болады.

Дамытушы, бай педагогикалық орта жағдайындағы әрекет балаға қоршаған ортаны мәжбүрлемей тануға, білуге құмарлыққа, қызығушылыққа танығандарын шығармашылыпен бейнелеуге тырысуға ықпал етеді. Өйткені балалар ұйымдастырылған оқу қызметтерінде өздері одан шығуды ойластыруы қажет қызықты жағдаяттарға тап болады. Мысалы, «Бояу патшалығына саяхат» тақырыбындағы жұмыста балалар ғажайып әлемге ену үшін көптеген мәселерді шешеді: патшаның суретін салады (үлгілейді), кемпірқосақтардың көмегімен көпір салады, ребустарды шешеді және т.б.

Ұйымдастырылған оқу қызметі барысында балаларға: Ал сен қалай ойлайсын? Ал сен не істер едің? Мұны сен қалай елестетесің, бейнелеп көрсетші және т.б сұрақтар қойылады.

Әрине балаларды үйретуге болады және үйрету қажет. Бірақ ересектердің көркем техникасына емес, олардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, жаңа пайымдауға, жаңа кеңістікті ырғақты түсінуге үйреткен жөн. Әрбір сурет балалар мазмұнымен онда баланың алған әсерінің бейнесі, оның бейнелегендеріне өзінің қарым-қатынасымен толықтырылуы қажет. Сондықтан да бейнелеу өнері бойынша ұйымдастырылған оқу қызметтерінде қиялға, шығармашылыққа, дербестікке назар аударған жөн.

Балаларда тапсырманы орындауға ниеті пайда болуы үшін ойынға ынтасын қалыптастыруға жұмыстар жүргіу. Мысалы, ойын кейіпкерлерінің (қоян, сайқымазақ және т.б.) қандай да болсын мәселері туралы ойдан құрастырылған оқиғаларды қысқа және шынайы әңгімелеп беруге және оларға көмектесуге ықпал ету.

Мұнда бастысы – ойын кейіпкерлеріне жақсы қарым-қатынасты таныту, оларға қол ұшын беруге баулу және ынтасын ояту. Сонымен бірге балалар ертегі кейіпкеріне жәрдем бергісі келетініне көз жеткізу, оған сенімді жауапты алған соң ғана жұмысты жалғастыру. Мысалы, жапсыру бойынша «Жайлауда» тақырыбындағы ұжымдық жұмыста балалар шопан атаға киіз уйді құруға, малға қора жасауға (қию, жапсыру) көмектеседі. Бала әлсіздердің көмекшісі мен қорғаушысының мейірбан рөлін жаңа нәрселерге үйрену арқылы ғана сомдай алады.

Мұнда ұйымдастырылған оқу қызметі барлық тапсырмаларды толығымен орындауға көмектесетіндей төмендегідей құрылым бойынша жүргізіледі.

1 кезең.

Ұйымдастырылған оқу қызметінің басында міндетті түрде психологиялық көңіл-күй орнату жүргізіледі. Ол әнді немесе әуенді тыңдату түріндегі музыкалық болуы немесе ойын түріндегі балалар үнсіздікпен суреттерді қарайтын немесе ертегіні әңгімелейтін болуы мүмкін.

II кезең. Танымдық:

Мұнда ойын түрінде жұмыстың тақырыбы ашылады, проблемалы жағдай құрылады.

Өткен тақырыпты түсіндіру және қайталау кезінде үлгілер мен алгоритмдер, сызбала мен құрылымдар қолданылады, дамытушы ойындар мен жаттығулар ұсынылады, олар бейнелеу процесін есте сақтауға ғана жәрдемдеспейді сондай-ақ балаларды шығармашылықтың шыңына және жаңаны жасауға деген ниетке жетелеу қажет.

III кезең. Қорытынды.

Жұмыстың соңында ойын өткізіледі немесе ертегіні балалардың салған суреттерімен иллюстрация жасай отырып, аяқтауға болады. Жұмыстың басында құрылған мәселені логикалық қорытындылау процесі жүреді. Балалардың көңіл-күйіне көз жүгірте отырып, психологиялық босаңсытуға жұмыс жүргізуге болады. Мысалы, көңілді ән орындату, дайын жұмыстарды қарау кезінде көңілді немесе бірқалыпты әуендерді тыңдату.

Әрбір жұмысты бағалау оң және жағымды болуы, түзететін ескертулер жұмыс барысында жасалады кейде тіпті ойын кейіпкерімен жасалады.

Жұмыс соңындағы маңызды сәт бұл баланың көніл-күйі, оның эмоционалдық жағдайы болып табылады. Ол үшін балаға жұмыс ұнады ма, ол өзінің шығармашылығына немесе жұмысына көңілі тола ма қанғаттанады ма осыны білу де өте маңызды. Ол үшін балаларға «көңіл-күй қалташығына» әртүрлі көңіл күйді білдіретін смайликтерді салуды ұсынуға болады. Осылайша педагог балалардың эмоционалдық жағдайын талдайды және қорытынды жасайды.

Ұйымдастырылған оқу қызметінің құрылымындағы маңызды жұмыстардың бірі саусақ гимнастикасын, бұлшық еттерді босаңсытуға жаттығулар жасау, сергіту сәттерін ұйымдастыру.

Қолдың ұсақ маторикасын дамыту ойындары мен елестету қимыл жаттығуларының ұйымдастырылған оқу қызметінің тақырыбымен үйлесуі материалды кең көлемде меңгеруге және шығармашылықты дамытуға ықпал етеді.

Сонымен балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға қажетті жағдайлар ұйымдастырылған оқу қызметін ұйымдастыруға шығармашылық тәсіл және осы бағыттағы жұмыстарға түрлі әдістер мен тәсілдерді қолдану болып табылады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру келесі қағидалар арқылы іске асырылады:

1.Мақсатқа бағытталған қағида – музыкалық – шығармашылық қабілеттерді дамытуға барлық қажетті жағдайлар жасалғанда ғана, мақсат пен міндеттерге қол жеткізуге болатындығы ескеріледі.

2.Жүйелілік және бірізділік қағидасы – баланың шығармашығын және жеке тұлғасын жан-жақты дамыту жұмысы музыкалық – ойын шығармашылығы негізінде белгілі бір жүйемен, бірізділікпен, кезеңмен жүргізіледі:

1 - кезең- алған әсерлерін жинақтау;

2 - кезең- шығармашылық бастаманың кенеттен көрінуі;

3 - шығармашылық шешімдерді іздестіру;

4 - кезең- балалардың дербес іс- әрекеті;

5 - кезең- жеке және ұжымдық шығармашылық.

3.Түсініктілік қағидасы – балалардың жас ерекшеліктерін, қажеттіліктерін, қызығушылықтарын, даярлық деңгейлерін ескеру.

4.Оқытудың көрнекілік қағидасы – көрнекілікті пайдаланудың, оны көрсету әдістемесінің дидактикалық мақсаттарын, көрнекіліктің санын және көрсетудің жүйесін ойластыру, көрнекіліктің белгілі бір түрлерінің үйлесімділігі.

5.Кіріктіру тәсілінің қағидасы – балалармен жұмыс жүргізуде әртүрлі формалар мен әдістерді қолдану, кіріктірілген сабақтар өткізу.

6.Тәрбиелеу және дамыта оқыту қағидасы – білім берудің басты міндеттерін: оқыту, тәрбиелік, дамытушылық дұрыс анықтау; мектеп жасына дейінгі балаларда музыкалық мәдениет негіздерін қалыптастыру, түрлі музыкалық-

шығармашылық қызметке сүйіспеншілік пен қызығушылықты тәрбиелеу, шығармашылық қабілетін дамыту.

7.Бейімделу қағидасы – балаларды музыкалық дамытудың әдістерін әр баланың жеке және психо-физиологиялық ерекшеліктеріне байланысты қолдану.

8.Беріктілік қағидасы – қағидаларға қойылатын талаптарды тиімді түрде іске асыруға ұмтылу, алған білімдерді қайталау және бекіту, біліктер мен дағдыларды қалыптастыру, оларды тәжірибеде қолдану.

ҚОРЫТЫНДЫ

Шығармашылық қабілеттерді дамытуда мектепке дейінгі жас бай мүмкіндіктерге ие. Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту оны жүргізу барысында қорытынды мақсатқа жетуге бағытталған міндеттер шешілетін мақсатқа бағытталған процесті беретін жағдайда ғана тиімді болмақ.

Мектепке дейінгі жас шығармашылық қабілеттерді дамыту үшін қолайлы кезең болып табылады. Мұнда педагогтың алдында үнемі импровизация жасау міндеті тұр. Бүгінгі күні импровизация жасай білу қасиеті - онсыз баламен жеке тұлғаға бағытталған үлгі негізінде бірлесіп әрекет етуге ықпал ететін, педагогикалық технологияларды іске асыру мүмкін болмағандықтан өзекті болып табылады

Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылығы көп қырлы болғандықтан сол арқылы әрекетке қызығушылықты қолдай отырып, педагог оны жаңғыртуға ұмтылуы қажет. Бейнелеу әрекетіндегі инновациялық құралдарды жабдықтау мен орналастыру баланың шығармашылық әлеуетін ашуға ықпал етеді.

Баланың шығармашылығында оның ішкі әлемі: ол өзі үнемі сезіне алмайтын және білдірмейтін көңіл-күйі, жанашырлығы, қиялы, әуестігі, қызығушылығы бейнеленеді. Бала үшін бейнелеу өз ойын, қоршаған шындық туралы түсініктерді, эмоционалдық күйзелістерді білдіру.

Сондықтан да балалардың өнімді әрекет түрлері олардың шығармашылық қабілеттерін, қоршаған ортада оларды оң, жағымды қатынасқа баулыған, оларды толғандырған заттар мен құбылыстарды бейнелеуге, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді.

МАЗМҰНЫ

1	Түсіндірме жазба	3
2	Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін заттық-дамытушылық ортаны ұйымдастыру	5
3	Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін мектепке дейінгі ұйымдардың тәрбиелеу-оқыту процесінде қалыптастыру	12
4	Қорытынды	20

Разработана на базе республиканского центра «Дошкольное детство» Министерства образования и науки Республики Казахстан

Рецензенты:

Салиева А.Ж., к.п.н., доцент
Махамбетова М.Ы., заведующая
Дуйсенбенова С.Д., методист

Методические рекомендации по формированию творческих способностей у детей дошкольного возраста / – Астана, 2016. – 40 стр.

В методических рекомендациях предлагается материал по формированию творческих способностей у детей дошкольного возраста в дошкольных организациях.

Данное пособие адресовано работникам системы дошкольного образования.

Методические рекомендации рассмотрены и рекомендованы Научно-методическим советом Республиканского центра «Дошкольное детство» МОН РК (протокол №5 от 5 июля 2016 г.)

Республиканский центр
«Дошкольное детство», 201

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Развитие творческих способностей у детей - сложный и длительный процесс, дети получают первые художественные впечатления, приобщаются к искусству, овладевают разными видами художественной деятельности.

Одним из важнейших факторов творческого развития детей является создание условий, способствующих формированию их творческих способностей. Детское творчество основано на подражании, которое служит важным фактором развития ребенка, в частности, его художественных способностей.

Под творческой деятельностью понимается такая деятельность человека, в результате которой создается нечто новое – будь это предмет внешнего мира или построение мышления, приводящее к новым знаниям о мире, или чувство, отражающее новое отношение к действительности. Результатом творческой деятельности является не воспроизведение бывших в его опыте впечатлений или действий, а создание новых образов или действий. В основе этого вида деятельности лежат творческие способности.

Творческие способности – это индивидуальные особенности качеств человека, которые определяют успешность выполнения им творческой деятельности различного рода. Так как элемент творчества может присутствовать в любом виде человеческой деятельности, то справедливо говорить не только о художественных творческих способностях, но и о технических творческих способностях, о математических творческих способностях.

Проблема развития детского творчества становится все более и более актуальной. Дошкольный возраст наиболее благоприятен для развития не только образного мышления, но и воображения, психических процессов, составляющих основу творческой деятельности.

Цель: оказание методического сопровождения педагогам по формированию творческих способностей у детей дошкольного возраста, повышение их профессионального мастерства.

Задачи:

-определить факторы, способствующие развитию творческих способностей детей дошкольного возраста;

-формировать творческие способности детей дошкольного возраста в воспитательно-образовательном процессе дошкольных организаций.

Ожидаемые результаты:

-совершенствование образовательного процесса в дошкольных организациях через систему формирования творческих способностей детей дошкольного возраста;

-повышение профессионального мастерства педагогов по формированию творческих способностей детей дошкольного возраста.

Таким образом, правильно организованный воспитательно-образовательной процесс позволит воспитателю развивать творческие способности детей, даст

возможность изобразить то, что видят в окружающей жизни, что их волнует и вызывает у них положительное отношение.

Данное пособие является руководством для повышения профессионального мастерства педагогов по формированию творческих способностей детей дошкольного возраста.

ОРГАНИЗАЦИЯ ПРЕДМЕТНО-РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В дошкольном периоде детства закладываются основы развития личности и формируются творческие способности. Способности, проявляющиеся в одном виде деятельности, качественно влияют на развитие других. Поэтому обеспечение условий для творческой реализации личности детей дошкольного возраста в разнообразных видах деятельности является основой для развития ребенка. Формирование личности является важной задачей педагогики, так как позволяет сформировать у каждого ребенка представления о цели жизни. Выработав образ среды, ребенок начинает сопоставлять его с действительностью, искать или преобразовывать в соответствии со своими представлениями.

Задача дошкольной организации состоит в умении моделировать социокультурную предметно-пространственную развивающую среду, которая бы позволила ребенку проявить творческие способности, познавать способы образного воссоздания мира и языка искусств, реализовывать познавательно-эстетические и культурно-коммуникативные потребности в свободном выборе.

Моделирование предметно-пространственной развивающей среды создает условия и для взаимодействия, сотрудничества, взаимообучения детей. Если в среде рядом оказались дети с достаточно высоким уровнем культурно-познавательного развития, то они смогут создать интересные модели, образы, развернув их в творческую импровизацию или, наоборот, если в ней оказались дети с низким уровнем развития сенсорного опыта, то заложенные в среде поэлементные образцы также позволяют им получить успешный результат.

Задача педагога - опираясь на склонность детей к подражанию, прививать им навыки и умения, без которых невозможна творческая деятельность, воспитывать у них самостоятельность, активность в применении этих знаний и умений, формировать критическое мышление, целенаправленность.

Среда развития ребенка в детском саду - важный компонент дошкольного образования. Условием построения предметно-пространственной развивающей среды в дошкольных организациях любого типа является опора на личностно-ориентированную модель взаимодействия между людьми, которая реализует ряд условий:

- уважение интересов и потребностей: предполагает предоставление свободы исследования, резерв свободного места и времени. Необходимо активизировать самостоятельное экспериментирование и поисковую активность детей, побуждать

их к творческому отношению к выполняемой деятельности, самовыражению и импровизации;

- уважение мнения и личностной позиции: заключается в создании атмосферы личностного комфорта. Определяющими становятся такие способы общения, как понимание, признание личности ребенка, способность взрослого стать на его позицию;

- среда в дошкольной организации по сравнению с семейной обстановкой должна быть интенсивно развивающей, стимулирующей возникновение и развитие познавательных интересов ребенка, его волевых качеств, эмоций, чувств. Это позволяет детям дошкольного возраста в соответствии со своими интересами и желаниями одновременно заниматься разными видами деятельности, не мешая друг другу;

-проявления активности ребенка (познавательной, художественной, двигательной) основаны на формирующихся потребностях личности;

-многообразие детских потребностей порождает и многообразие видов деятельности для их удовлетворения. Специфичные для дошкольного детства виды деятельности, такие как общение, предметная и художественная деятельность, игра, труд, обучение, содержат в себе богатый воспитательный потенциал.

Для детей третьего года жизни необходимо достаточно большое пространство. Они особенно активно играют на полу, и в поле их зрения должен находиться разнообразный и доступный мир игрушек. Самой насыщенной зоной для них является поверхность стен на высоте 75-100 см от пола и сам пол.

Для детей четвертого года жизни важно наполнять предметно-пространственную развивающую среду динамичной игрушкой, у которой что-то будет переключаться, нажиматься, крутиться.

На пятом году жизни требуется создания места для уединения малых групп, конструирования своего игрового мира в пределах замкнутого пространства.

Дети среднего дошкольного возраста с удовольствием используют места уединения, рассчитанные на микро-группу из двух-трех детей. Для старших дошкольников актуальным становится моделирование полифункционального пространства (театрально-музыкальный и литературный уголки), создание многоуровневых игровых комплексов с целью развития познавательных, игровых, двигательных, коммуникативных, творческих и иных потребностей.

Задачи формирования творческих способностей детей дошкольного возраста с учетом возрастных возможностей. Их можно объединить в четыре группы:

I группа, относятся задачи, на формирование восприимчивости, запаса образов окружающей действительности, эмоций, чувств, потребностей, вкусов, отношений, интересов

II группа задач включает формирование элементов сознания детей (объем представлений и знаний, суждений и оценки). Для этого детей знакомят с различными эталонами правильного определения красивого или безобразного, комического или трагического в действительности, вооружая их правильным

отношением к окружающему и пониманием красоты. Это разнообразные эталоны: сенсорные (свойства и качества предметов - форма, цвет, звуки), эмоциональные (радость, грусть, горе, удивление, печаль), искусствоведческие (виды и жанры искусства, их выразительные средства, знание имен некоторых художников, композиторов), эстетические (красивое, некрасивое, смешное, героическое).

III группа поможет приобщить детей к активной деятельности:

а) развивать художественное восприятие;

б) формировать первичные умения и навыки исполнительской художественной деятельности;

в) воспитывать у детей творческие умения и навыки активно вносить элементы прекрасного в быт, природу, собственный облик, в отношении с окружающими людьми.

IY группа на формирование у каждого ребенка общих и специальных творческих способностей. Общие способности - это сенсомоторное развитие, способность к эмоциональной отзывчивости, творческое воображение. К специальным способностям в области относится деятельность творческого воображения, зрительная чувствительность, дающая легкость и полноту восприятия пространственных и цветовых отношений, глазомер, хорошая зрительная память, специальная умелость руки, эмоциональная чувствительность, создающая эмоциональное настроение.

Решение этих задач возможно только при правильно организованной предметно-пространственной развивающей среде. Оформление интерьера детского сада, участок с его оборудованием и земельными насаждениями, предметная среда: мебель, игрушки, инструменты и материалы для организации художественной деятельности детей в организованной учебной деятельности и вне учебное время, которые способствуют формированию восприятия, чувств, оценок, основ эстетического вкуса.

Особенности оформления уголков предметно-пространственной развивающей среды в группах дошкольных организаций Созданная в группе обстановка для творческой активности детей, способствует возникновению и развитию самостоятельной деятельности у детей дошкольного возраста. Для того, чтобы уголок предметно-пространственной развивающей среды стал центром детского творчества необходимо обратить внимание на условия его оформления и оснащения, а именно:

- расположение зоны творчества: доступность, эстетичность оформления, универсальность, подвижность;
- использование детского дизайна в оформлении;
- наличие игрового персонажа;
- материал: разнообразие, возрастные требования, доступность, удобство хранения и использования;
- оборудование для рисования, лепки, аппликации, ведро и тряпочка для уборки рабочего места;
- работа с цветом (учебно-наглядный материал, дидактические игры);

-образцы (игрушки, предметы народного промысла возможны мини-музеи);

-уголок ручного труда (образцы тканей, швов, нити, ленты, пяльцы для вышивания, цветные салфетки и др. материал).

Приобщение детей к миру искусства, формирование представлений об эстетических признаках объектов окружающего мира, развитие любознательности, способности видеть красоту природы, любоваться ею, а также формирование первых технических навыков и умений в изобразительной деятельности происходит уже в младшем дошкольном возрасте.

Обстановка в группах создается таким образом, чтобы предоставить ребёнку самостоятельно сделать выбор, чем он будет заниматься. Помещение каждой группы разделено на несколько центров, в каждом из которых содержится достаточное количество материалов для исследования, продуктивной деятельности и игры.

- *Центр «Искусство».* Развитие у детей творческих способностей по изобразительной деятельности - процесс длительный, и без специального последовательного обучения невозможен. Дети дошкольного возраста знакомятся с национальной культурой народов, проживающих в республике; размещаются методические и наглядные материалы по народно-прикладному творчеству, куклы в национальных костюмах.

Всю работу по развитию изобразительных навыков и умений можно разделить на два этапа:

1 этап строится на основе совместной деятельности взрослого и ребенка. На первых порах педагог рисует сам, вслух проговаривая детали рисунка. В дальнейшем дети комментируют сюжет и детали изображения. Живое и эмоциональное общение усиливает интерес к рисованию. На этом этапе проводятся специальные игры и упражнения: «На что похоже?», «Найди такой же», «Что ты увидел в пятнах?». Проводятся специальные упражнения на развитие сенсорики (игры с цветом, формой), на развитие руки, например, «Помоги найти добавляя белую гуашь в другие краски. В результате получаются осветленные тона. Знакомят детей с оттенками основного цвета. Постепенно учатся получать оранжевый, голубой, розовый тон. Дети сравнивают цвета, сами отмечают, какой цвет основной, какой цвет добавлен и в какой пропорции. Чтобы вызвать желание рисовать, ребенок становится участником событий и помогает героям в беде, например, «Помоги Зайчику найти дорожку».

На *II этапе* вводятся нетрадиционные способы изображения. Дети учатся рисовать пальчиком и ладошкой. Получаются красивые цветы, облака и разноцветные рыбки. Способ простой и понятный детям. Ребенок обмакивает пальчики в краску и наносит пятна на лист бумаги, доставляющие радость рисунки: «Красивые цветы», «Солнышко гуляет». Научив ребенка аккуратному обращению с краской, начинают рисовать ладошкой. Способ нанесения краски такой же, как и на пальчики. Краска губкой или кисточкой наносится на всю ладонь и делается отпечаток. Затем пальчики вытираются салфеткой. Когда дети усвоят правила последовательности рисования пальчиком и ладошкой,

предлагают им поиграть в «парафинку-невидимку» с использованием парафиновой свечи. Рисуют контур, наносят мазки, пятна, а затем закрашивают все краской и чудо – на листе альбома появились листочки, снежинки, «овощи в корзине», «деревья в снегу». Дети учатся работать печатками и трафаретами. Вспомогательные средства развивают руку ребенка. Развивают восприятие формы и цвета. Например, рисуют дерево или печатают много деревьев и кустарников. Заполняют лес животными, птицами, растениями. Одновременно решают и познавательные задачи. Постепенно дети знакомят и применяют в работе различные изобразительные материалы. Они рисуют красками, мелками, карандашами, фломастерами. Пользуются вспомогательными средствами – печатками, свечами, поролоном. Все изобразительные материалы находятся в доступном месте для детей, ребенок свободен в выборе материалов.

Научив ребенка изображать предметы разной формы и величины, приступают к обучению детей другим интересным изобразительным технологиям. Дети с удовольствием и интересом занимаются техникой «монотипия» - оттиском графического изображения. Они изображают бабочек, дома, деревья и многие другие предметы.

Существует два способа работы с монотипией:

– это когда наносится рисунок на одну половину листа краской (применять различные цвета), затем сгибают лист пополам и проглаживают его, разворачивают лист и рисунок уже готов. К нему можно дорисовать недостающие детали.

– это отпечаток, дети рисуют предметы овальной и угольной формы. На плотном листе бумаги рисуется рисунок гуашевой краской, а затем на чистый лист отпечатывается. Рисунок получается слегка расплывчатый, такая живопись не оставляет ребенка равнодушным к рисованию. Дети начинают фантазировать, придумывать свои сюжеты. Нарядны и необычны рисунки в виде открыток на ярком «бархатном» тоне. Дети вырезают из бумаги какой-нибудь узор, фигуру, цветок затем накладывают узор на подготовленный для открытки плотную бумагу, придавливают узор монеткой и путем набрызга (старую зубную щетку несколько раз проводят по гуашевой краске), стряхивают краску на лист бумаги. Снимают бумажный узор – открытка готова. Такие открытки начинают готовить заранее к праздникам вне учебное время. Так шаг за шагом, постепенно дети осваивают все техники. Они становятся более самостоятельными, уверенными в себе и своих силах. Они могут рисовать разными материалами, придумывают свои сюжеты для рисунков.

-*Центр «Книги».* Существует ряд обучающих приемов, позволяющих развивать творческое воображение и инициативу дошкольников в словесном творчестве. Наиболее простой прием - предложение педагогом нескольких вариантов развития сюжета, что предшествует рассказам детей. Вначале рекомендуется придерживаться тех вариантов, которые предлагает педагог, а затем даются задания на сочинение рассказов детьми.

Следующий прием - завершение детьми рассказа, начатого педагогом (придумывание окончания истории), он также хорош для развития воображения на начальном этапе обучения.

С целью активизации воображения и речи возможно применять следующие приемы: дифференцировка темы применительно к лицу рассказчика («Как девочка нашла щенка»), включение в рассказ прямой речи героев, использование серии картинок, отражающих сюжетное развитие событий. Составление детьми сюжета сказок предполагает овладение приемами драматургии литературного текста (повторы, зачин, концовка, варианты волшебных превращений, контрастность образов героев сказки). Развитие сюжета требует использования широкого спектра приемов творческого воображения (гиперболизация, агглютинация, реконструкция, типизация) и работы творческого мышления (обобщение, схематизация, конкретизация).

-*Центр «Драматизация».* Дети совместно с взрослыми придумывают декорации, костюмы к спектаклям – это приобщение детей к театральной культуре. Театрализованная деятельность в дошкольной организации способствует развитию всех психических процессов (художественно речевого, музыкально-игрового, танцевального, сценического).

Одним из важнейших факторов формирования творческих способностей детей является создание условий для театрализованной деятельности (просмотр кукольных спектаклей и беседы по ним, игры-драматизации, разыгрывание сказок, ролевые диалоги по иллюстрациям. Театрализованные игры, в зависимости от средств изображения, делятся на две основные группы: режиссерские и игры-драматизации. В играх-драматизациях ребенок как бы входит в образ, перевоплощается в него, живет его жизнью.

Виды игр-драматизаций:

-игра-имитация (дети имитируют образы животных, людей, литературных персонажей);

-ролевые диалоги на основе текста;

-игра-импровизация – это разыгрывание сюжета без предварительной подготовки;

-игра-пантомима - вид сценического представления, призванный передавать сюжет или историю с помощью мимики, жестов, без использования слов. Игра-пантомима помогает развивать навыки управления жестами, движением, мимикой, корректно выражать свои эмоции и чувства;

-игры - этюды - драматизация небольших по содержанию текстов;

-игры-драматизации, которые основываются на действиях исполнителя («Кот-рыболов», «Под грибом»).

В режиссерских играх ребенок не является действующим лицом, действует за игрушечный персонаж. Преобладающими средствами выражения в этих играх являются интонация и мимика, пантомима ограничена. Виды режиссерских игр:

- теневой театр;

- кукольный театр (бибабо);

- настольный театр игрушек;
- фланелеграф.

Театрализованная игра стимулирует развитие мышления, фантазии воображения, умение анализировать увиденное и прочитанное, умение переживать и сопереживать, обогащать детей художественными средствами передачи образа. *Центр «Музыки».* Дети рисуют настроение, которое они почувствовали, прослушав музыкальное произведение, песню.

ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Развитие художественных творческих способностей зависит от овладения средствами выразительности, оригинальности, вариативности создаваемых образов, поэтому чтобы достичь реализации поставленных задач используются разнообразные формы работы:

– индивидуальная: важно тонко и тактично осуществлять руководство творческой деятельностью с учетом индивидуальных особенностей, научить ребенка самостоятельно находить средства художественной выразительности для передачи образа.

-коллективная*:* эта модель продуктивна при тематике работы по мотивам любимых сказок, времен года и т.д.;

-участие в конкурсах, выставках: это организация выставок рисунков, создание картинной галереи, участие детей в различных конкурсах детского творчества.

Овладение нетрадиционными художественными техниками способствует повышению выразительности художественных образов в рисунках детей старшего дошкольного возраста, поддержанию их эмоционально-положительного отношения к изобразительной деятельности, способствует удовлетворению потребности детей в художественном выражении, развитию детского изобразительного творчества.

Отбор и последовательность введения нетрадиционных художественных техник в практику основывается на том, что овладение каждой предыдущей техникой является и выступает как пропедевтический этап в освоении более сложных художественных задач и направлено на развитие детского изобразительного творчества.

Методы:

– использование различных средств художественной выразительности позволяет детям экспериментировать с разными изобразительными средствами, способствует развитию художественного творчества;

–знакомство с разнообразной изобразительной техникой, в том числе и знакомство с нетрадиционными техниками: кляксография, воскография, пластилиновая живопись, монотипия, граттаж и т.д.;

–игры – сказки: игровой метод и средство всестороннего развития личности ребенка;

–наблюдения за сезонными изменениями, с помощью средств художественной выразительности передают свое эмоциональное состояние, колорит природы, пытается рисовать пейзаж;

–знакомство с устным народным творчеством способствует развитию эмоциональной отзывчивости, потребности выразить свое отношение в рисунке;

–использование ИКТ;

Сложность использования приемов и методов находится в прямой зависимости от возрастных и психологических особенностей ребенка на всех этапах его развития. Посредством творческой деятельности ребенок открывает свой волшебный мир творчества.

Воспитать творческую личность нельзя без специальных усилий общества, направленных на эту культурную цель. Детское художественное творчество может решать задачи социально-культурного развития личности. Работу необходимо выстроить таким образом, чтобы каждый ребенок мог публично порадоваться результату своего собственного или совместного с взрослым творчеством, поделиться своими достижениями друг с другом.

Творческий процесс предполагает наличие четырех слагаемых:

-уровень художественно - эстетического восприятия;

-умение работать по замыслу, представлять будущий рисунок;

-овладение техническими и изобразительными навыками;

-опыт обогащения с миром изобразительного искусства.

В связи с этим вытекают следующие задачи:

-формирование умения передавать свои впечатления от окружающей действительности: художественное восприятие окружающего мира, выбор изобразительных материалов при изображении предметов и явлений (гуашь, акварель, мелки, карандаши, фломастеры, пластилин и др.);

-совершенствование техники выполнения: умение передавать формы, цвет (оттенки), пропорции предметов; композицию при изображении групп предметов или сюжета;

-развитие технических навыков: упражнять кисть руки, закрепляя правильное положение; владение изображений в различных техниках: тычком монотипия, пальцеграфия, кляксография, гротаж, пластилинографика;

-ознакомление с произведениями мастеров живописи, графики, скульптуры; умение различать жанры живописи; развитие художественно - эстетический вкус.

Осуществление полноценного эстетического воспитания возможно лишь при комплексном подходе эстетического воздействий на человека. Работы рисованием, лепкой, аппликацией создают почву для творческого проявления и в

других видах деятельности. Достижение творческого отношения к рисованию возможно при личностно-ориентированном взаимодействии взрослого и ребенка.

Интеграция видов изодеятельности, как средство развития творчества детей дошкольного возраста

Изобразительная деятельность у детей формирует эстетическое отношение к окружающей действительности, сопереживание при восприятии художественных образов. В процессе изобразительной деятельности происходит становление художественного творчества, развитие которого невозможно без обучения детей способам художественно-образного воплощения замыслов, передачи предметов, явлений. Обучение направлено на создание детьми художественного образа и находится в тесной зависимости от развития способностей к изобразительной деятельности.

Благодаря восприятию художественных образов в изобразительном искусстве ребенок имеет возможность полнее и ярче воспринять окружающую действительность, и это способствует созданию детьми эмоционально окрашенных образов в изобразительном творчестве.

Важно, чтобы детей дошкольного возраста в детском саду и в семье окружали предметы декоративно-прикладного искусства, произведения изобразительного искусства.

Собственная изобразительная деятельность ребенка (при взаимосвязи ее видов) становится синтетической, так как ребенок одновременно использует разные способы цветной, пластической выразительности при создании собственных композиций сюжетного или декоративного характера. Процесс детского изобразительного творчества приобретает характер дизайнерской деятельности. Ребенок ограничен в средствах передачи художественного образа. Поэтому необходима взаимосвязь видов изобразительной деятельности, при которой у ребенка есть право выбора наиболее выразительного средства при создании конкретного образа.

Поэтому важно дать детям возможность проявлять свои способности, реализовывать творческие замыслы.

Итак, основой художественно - творческого развития ребенка являются:

-личностная позиция ребенка, желание самовыразиться;

-наличие способностей к изобразительной деятельности (в их структуру входят эмоциональная отзывчивость, сенсорика, творческое воображение, чувство цвета, формы, композиции, ручная умелость);

-личностное отношение ребенка, выбор и предпочтение средств выразительности (живописных, графических, пластических, декоративно - силуэтных);

-атмосфера эмоционального сопереживания, сотворчества, т.е. акцентирование внимания на отдельных видах искусства (доминанта) и моделях синтеза:

1)музыка, изобразительное искусство, изобразительная деятельность, художественное слово (трехуровневая модель);

2)изобразительное искусство, художественная литература (двухуровневая модель);

3)музыка, художественная литература, театрализованная деятельность, изобразительная деятельность (многоуровневая модель);

-структура педагогического процесса и методов педагогического руководства. Это изменение предполагает роль педагога в качестве помощника, соучастника творчества. Совместная деятельность взрослого и ребенка принимает характер сотворчества, которое на каждом возрастном этапе несет свою функцию (более активная роль сотворчества на ранних этапах и постепенное изменение его содержания на более старших возрастных этапах, когда педагог принимает роль советчика, партнера).

На всех возрастных этапах личностная позиция ребенка остается главной, ведущей, и педагог должен принимать ее во внимание.

Виды организованной учебной деятельности (ОУД)

Система ОУД с детьми дошкольниками по изобразительной деятельности направлена на обучение детей изображению окружающих предметов и явлений, использование для этого усвоенных изобразительных навыков и умений, применение доступных средств выразительности при создании изображения и развития детского художественного творчества.

Изобразительная деятельность в детском саду строится на единстве и взаимосвязи трех видов: рисования, лепки, аппликации, способствующих более эффективному овладению детьми всеми этими видами деятельности, а также эстетическому развитию детей.

Эффективность развития детского творчества и всестороннего воспитания детей в детском саду зависит от целого ряда условий:

-построение воспитательно-образовательного процесса направленного на овладении содержания Типовой учебной программы дошкольного воспитание и обучения;

-переход к педагогике сотрудничества, педагогике развития позволяет эффективно развивать изобразительные способности дошкольников.

-широкое включение в педагогический процесс, разнообразных ОУД по художественно-творческой деятельности, максимальное внимание и уважение к продуктам детского творчества, привлечение их к оформлению помещения детского сада наполняет жизнь детей новым смыслом, создает для них обстановку эмоционального благополучия.

Сравнивая свои работы дети убеждаются в преимуществе того или иного способа, так они подготавливаются к самостоятельным поискам лучших средств изображения, а это в свою очередь подготавливает детей к творческой деятельности, которая отличается поисковым характером.

Методы и приемы

Каждый ребенок должен усваивать определенный объем знаний, навыков и умений в организованной учебной деятельности и применять в самостоятельной свободной деятельности под руководством педагога.

В организованной учебной деятельности решаются задачи освоения технических и изобразительных навыков, осуществляется закрепление результатов знакомства с миром изобразительного искусства. Данная работа может продолжена и за счет вариативной части с одаренными детьми на кружке изостудии и в процессе игры на индивидуальных занятиях.

Обеспечение органичного единства обучения и творчества детей включают в себя следующие методы и приемы:

- изложение учебного материала (в форме игры, беседы, экскурсии). Выполнение образовательных задач осуществляется через творческие задачи, которые дети решают совместно с педагогом и индивидуально;

- практическая работа детей, которая является основой в образовательном процессе. Создание художественных образов развивает у детей умение обобщать их, приводить к целостности;

- обсуждение творческих работ детьми и педагогом помогает ребенку оценивать работу не только самому, но и с точки зрения других людей.

Планируя определенную тему в изобразительной деятельности необходимо учитывать предметно-пространственную развивающую среду помещения.

Например, тема «Цирк», чтобы нарисовать ее творчески, детям в группе много рассказывается о цирке, во время беседы дети делятся своими впечатлениями от похода в цирк, делают зарисовки - клоунов, животных с воспитателем, а затем на ОУД дети, проявляя творчество, создают работы - лепят, рисуют и т.д.

Учитывая особенность темы ОУД могут проходить и в музыкальном зале (например, в виде развлечения).

На ОУД по изобразительной деятельности важно уделять внимание социально-эмоциональному развитию, не ограничиваясь только передачей ребенку знаний, представлений и навыков. Важно стимулировать проявление детьми самостоятельности и творчества в изобразительной деятельности.

Результатами работы в данном направлении должны стать:

-активность и самостоятельно детей в изобразительной деятельности;

-умение находить новые способы для художественного изображения;

-умение передавать в работах свои чувства с помощью различных средств выразительности.

Обучение на ОУД по изобразительной деятельности строится как увлекательная проблемно-игровая деятельность, обеспечивающая субъектную позицию ребенка, постоянный рост его самостоятельности и творчества. Все ОУД носят интегративный характер.

Педагогический процесс включает также индивидуальные работы с одаренными детьми, которые целесообразно проводить два раза в неделю, в виде кружковой работы, где дети получают дополнительные, более глубокие знания по изобразительной деятельности, а самое главное - приобретают возможность реализации творческого самовыражения.

Деятельность в условиях обогащенной развивающей педагогической среды позволяет ребенку проявить пытливость, любознательность, познать окружающее без принуждения, стремление к творческому отображению познанного. Так, на ОУД дети попадают в интересные ситуации, в которых нужно придумать выход самим. Например, на ОУД «В гостях у короля Палитры» дети решают немало проблем, чтобы попасть в волшебную страну: складывают портрет короля (моделируют), сообща строят мост из радуги, решают ребусы и т.д.

Во время ОУД детям задаются вопросы: а как *ты* думаешь? А как бы *ты* поступил? А как *ты* это представляешь, опиши и т.д.

Очевидно, что детей можно и нужно учить. Но не художественной технике взрослых, а новому видению, новому пластическому пониманию пространства. Но обязательно с учетом их возрастных особенностей. Каждый рисунок должен быть наполнен детским содержанием, чтобы в них нашли отражение впечатления ребенка, его отношение к тому, что он изображает. Поэтому, на занятиях по изо деятельности необходимо уделять внимание фантазии, творчеству, самостоятельности.

Для того, чтобы у детей возникло желание выполнить задание, проводится работа по формированию игровой мотивации. Например, кратко, но убедительно рассказать вымышленную историю о проблемах какого-либо игрового персонажа (зайчика, клоуна и т.д.) и побуждаем им помочь.

Главное - вызвать доброе отношение к игровым персонажам, желание помогать им, создать мотивацию. Важно обязательно узнать хотят ли дети помочь сказочному герою, только после утвердительного ответа продолжаем занятие. Например, на коллективном занятии по аппликации «На джайляу» дети помогают дедушке установить юрту, загон для скота (вырезать и наклеить).

Организованная учебная деятельность проводятся по структуре помогающей максимально выполнить все задачи.

1 этап.

В начале организованной учебной деятельности обязательно проводится психологическое погружение. Оно может быть музыкальным в виде прослушивания музыки или пения песенки, или дети молча рассматривают картину, в виде игры, или рассказывания сказки.

II этап. Познавательный:

Здесь раскрывается тема ОУД в игровой форме, создается проблемная ситуация.

Во время объяснения или повторения пройденного используются модели и алгоритмы, схемы и конструкции, предлагаются развивающие игры и

упражнения, что не только помогает запомнить процесс изображения, но и приводит детей в состояние творческого подъема и желания творить.

III этап. Завершающий.

По окончании ОУД проводится игра, или заканчивают сказку, иллюстрируя ее работами детей. Происходит логическое завершение проблемы, созданной в начале ОУД. Можно провести психологическую разгрузку, следя за настроением детей. Например, пение веселой песенки, слушание веселой или спокойной мелодии при рассматривании готовых работ.

Каждая работа оценивается только положительно, корректные замечания возможны только во время работы, иногда исходящие от игрового персонажа.

Важным моментом в конце ОУД является настроение ребенка, его эмоциональное состояние. Чтобы узнать, понравилась ли детям ОУД, удовлетворены ли они своим творчеством, своей работой. Дети опускают в «карман настроения» карточку со схематическим изображением настроения - смайлик. А воспитатель, таким образом, анализирует эмоциональное состояние детей и делает выводы.

Важным моментом в структуре ОУД является применение пальчиковой гимнастики, релаксации для расслабления мышц, физкультминутки.

Игры на развитие мелкой моторики рук и имитационные двигательные упражнения перекликающиеся с темой ОУД способствуют не только физической разгрузке, но и максимальному усвоению материала и развитию творчества.

Таким образом, необходимыми условиями развития художественного творчества у детей является творческий подход к организации ОУД с детьми и к использованию разнообразных методов и приемов работы в этом направлении.

Формированию творческих способности детей дошкольного возраста реализуются через следующие принципы:

- целенаправленности - учитывается, что цели и задачи могут быть достигнуты только тогда, когда будут созданы все необходимые условия для развития музыкально – творческих способностей;
- систематичности и последовательности - работу по развитию творческой и разносторонней личности ребёнка на основе музыкально – игрового творчества веду в определённой системе, последовательности, поэтапно: 1 этап – накопление впечатлений; 2 этап – спонтанное выражение творческого начала; 3 этап – поиск творческих решений; 4 этап – самостоятельные действия детей; 5 этап – индивидуальное и коллективное творчество;

-доступности - учитывать возрастные особенности, потребности, интересы, уровни подготовленности детей.

-наглядности обучения – продумывать; - дидактические цели использования наглядности; - методику показа; - количество наглядности и последовательность демонстрации; - сочетание определённых видов наглядности;

-воспитывающего и развивающего обучения - правильно определять ведущие задачи образования: - обучающую, воспитательную, развивающую; формировать у дошкольников основы музыкальной культуры, воспитывать любовь и интерес к

различным видам музыкально-творческой деятельности, развивать творческие способности;

-адаптивности - методы музыкального развития детей применять в зависимости от индивидуальных и психофизиологических особенностей каждого ребенка;

-прочности - стремление эффективно закреплять полученные знания, формировать умения и навыки, применять их на практике.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дошкольный возраст имеет богатейшие возможности для развития творческих способностей. Развитие творческих способностей детей будет эффективным лишь в том случае, если оно будет представлять собой целенаправленный процесс, в ходе которого решается ряд задач, направленных на достижение конечной цели.

Дошкольный возраст является сензитивным периодом для развития творческих способностей. Перед педагогом стоит задача постоянно импровизировать. Сегодня это качество - умение импровизировать, актуально, поскольку без него не может быть реализован поиск педагогической технологии, позволяющей взаимодействовать с ребенком на принципах личностно-ориентированной модели.

Творчество детей дошкольного возраста многогранно, поэтому педагог должен стремиться постоянно её модернизировать, тем самым поддерживая интерес к деятельности. Оснащение и размещение инновационных средств изобразительной деятельности способствуют раскрытию творческого потенциала ребенка.

В творчестве ребенка отражается его внутренний мир: настроение, переживания, фантазии, влечения, которые он не всегда сам осознает и не всегда высказывает. Для ребенка рисунок является формой выражения мыслей, представлений об окружающей действительности, эмоциональных переживаний.

Таким образом, продуктивные виды деятельности позволяют детям развивать их творческие способности, возможность изобразить то, что видят в окружающей жизни, что их взволновало и вызвало положительное отношение.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1.Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года.

2.Государственный общеобязательный стандарт образования РК 13.05.2016 № 292

3. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения (Приказ МОН РК от 12.08.2016г. №499)

4.Белова, Е. С. Соотношение интеллектуальных и творческих показателей одарённости в дошкольном возрасте/Белова Е. С.//Школа здоровья. - 2002.-№1.-с.19-27.

5.Горбунова, Г. А. Психологические факторы развития у дошкольников творчества/Горбунова Г. А.//Дошкольная педагогика. - 2005.-№1.-с.55-57.

6. Петренко, С. С. Развитие воображения в процессе воспитания детей дошкольного возраста/Петренко С. С.//Журнал практического психолога - 2005. - №6.-с.88-92.

7. Художественное творчество и ребенок / под ред. Н.Ветлугиной. М., 1972.

Художественное творчество и ребенок: монография / под ред. Н. А. Ветлугиной. - М.:Педагогика, 1972.

8. Юдина Е., Егошина В. Первые шаги к творчеству //Дошкольное воспитание, 1991, № 8.

9. Яковлева, Е. Программа развития творческого потенциала/Яковлева Е.//Школьный психолог. - 2001.-№42,43,44,45,47,48;-2002.-№1.

10. Н.Ю.Венгер Путь к развитию творчества. Дошкольное воспитание 1982г.№11

11. Н.Е.Веракса Диалектическое мышление и творчество.

12 Н.А.Ветлугина Музыкальное воспитание в детском саду. М. Просвещение, 1981

13. Л.Н.Выготский Воображение и творчество в дошкольном возрасте. СПб. Союз

14. А.А.Нестеренко Страна сказок 1993г

15. Богоявленская, Д.Б. Психология творческих способностей: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений [Текст] / Д.Б. Богоявленская. - М.: Академия, 2002.

16. Доронова, Т.Н. Развитие детей от 3 до 5 лет в изобразительной деятельности [Текст] / Т.Н. Доронова. - СПб.: Детство-ПРЕСС, 2002.

17. Карачунская, О.П. Музейная педагогика и изобразительная деятельность в ДОУ [Текст] / О.П. Карачунская. - М.: Творческий Центр, 2005

СОДЕРЖАНИЕ

1	Пояснительная записка	23
2	Организация предметно-развивающей среды для развития творческих способностей у детей дошкольного возраста	24
3	Формирование творческих способностей у детей дошкольного возраста в образовательном процессе дошкольных организаций	30
4	Заключение	38
5	Список литературы	39